

Ed.

707. Frumvarp til laga

[391. mál]

um fæðingarorlof.

(Lagt fyrir Alþingi á 109. löggjafarþingi 1986–87.)

1. gr.

Fæðingarorlof samkvæmt lögum þessum merkir leyfi frá launuðum störfum vegna meðgöngu og fæðingar.

2. gr.

Foreldrar, sem gegna launuðum störfum og eiga lögheimili á Íslandi, eiga rétt á fjögurra mánaða fæðingarorlofi samkvæmt lögum þessum. Frá 1. jan. 1989 skal fæðingarorlof vera fimm mánuðir og frá 1. jan. 1990 sex mánuðir.

Skipti foreldrar með sér fæðingarorlofi verður sameiginlegt orlof þeirra aldrei lengra en segir í 1. mgr.

3. gr.

Heimilt er konu að hefja töku fæðingarorlofs allt að einum mánuði fyrir áætlaðan fæðingardag sem staðfestur skal með læknisvottorði. Beri fæðingu að fyrir áætlaða töku fæðingarorlofs telst fæðingarorlofið hafið á fæðingardegi.

4. gr.

Vilji móðir hefja störf að nýju áður en lokið er fæðingarorlofi skal hún tilkynna það atvinnurekanda með 21 dags fyrirvara. Faðir, sem ætlar að taka hluta fæðingarorlofs, skal tilkynna það atvinnurekanda með 21 dags fyrirvara og jafnframt hve lengi hann verður frá störfum.

5. gr.

Ættleiðandi foreldrar, uppeldis- eða fósturforeldrar eiga með sama hætti rétt til þriggja mánaða fæðingarorlofs (fjögurra mánaða frá 1. jan. 1989 og fimm mánaða frá 1. jan. 1990) vegna töku barns að fimm ára aldri þess. Töku fæðingarorlofs samkvæmt grein þessari má hefja er fyrir liggur staðfesting barnaverndarnefndar eða sveitarfélags um fósturráðstöfun eða leyfi til ættleiðingar eftir því sem við á. Tilkynna skal atvinnurekanda um töku fæðingarorlofs með 21 dags fyrirvara, nema sérstakar aðstæður geri það ókleift.

6. gr.

Skylt er, þar sem því verður við komið, að færa barnshafandi konu til í starfi ef það er þess eðlis að heilsu hennar eða fósturs er af því hætta búin, enda verði ekki við komið breytingum á starfsháttum. Slík tilfærsla skal ekki hafa áhrif á launakjör viðkomandi til lækkunar.

7. gr.

Óheimilt er að segja barnshafandi konu upp starfi nema gildar ástæður séu fyrir hendi. Sama gildir um foreldri í fæðingarorlofi.

Brjótí atvinnurekandi gegn ákvæði fyrri mgr. skal hann greiða bætur. Við ákvörðun bóta skal m.a. taka mið af ráðningartíma starfsmanns hjá viðkomandi atvinnurekanda.

8. gr.

Ákvæði laga þessara skerða ekki þann heildarrétt sem verkalýðsfélög kunna að hafa samið um umfram það sem í lögum þessum greinir.

9. gr.

Um greiðslur í fæðingarorlofi fer samkvæmt ákvæðum laga nr. 67/1971, um almannatryggingar, með síðari breytingum.

10. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1988.

A t h u g a s e m d i r v i ð l a g a f r u m v a r p þ e t t a .

Frumvarp þetta er samið af stjórnskipaðri nefnd sem í áttu sæti:

Ingibjörg Rafnar hdl., formaður, Salome Þorkelsdóttir alþingismaður, Jóhanna Sigurðardóttir alþingismaður, Jón Ásbergsson forstjóri og Steinunn Finnbogadóttir ljósmóðir.

Um störf og starfshætti nefndarinnar vísast til annars frumvarps sem lagt er fram samhliða þessu, þ.e. frumvarps til laga um breyting á lögum um almannatryggingar, nr. 67/1971, með síðari breytingum, en í því er fjallað um greiðslur almannatrygginga vegna fæðingarorlofs.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Hugtakið fæðingarorlof er hvergi skilgreint í núgildandi lögum. Hefðbundin skilgreining á lagahugtakinu „orlof“ er: leyfi frá launuðum störfum, sbr. 1. gr. laga um orlof nr. 87/1971, en þar segir að allir þeir sem starfa í þjónustu annarra gegn launum, hvort sem þau eru greidd í peningum eða öðrum verðmætum, eigi rétt á orlofi ásamt orlofsfé eða launum.

Um 2. gr.

Greinin tekur mið af 1. mgr. 16. gr. almannatryggingalaga, en tilgreinir foreldra sem gegna launuðum störfum, enda er í frumvarpi þessu kveðið á um rétt til leyfis frá launuðum störfum. Enn fremur er gert ráð fyrir lengingu fæðingarorlofs frá því sem nú er í sex mánuði í áföngum.

Önnur málsgrein gerir ráð fyrir að foreldrar geti skipt fæðingarorlofi á milli sín, en þó verður heildarréttur þeirra ekki meiri en segir í 1. mgr.

Um 3. gr.

Greinin er samhljóða 2. mgr. 16. gr. laga um almannatryggingar og 3. gr. reglugerðar um fæðingarorlof nr. 261/1983.

Um 4. gr.

Greinin er samhljóða 4. mgr. 16. gr. laga um almannatryggingar.

Um 5. gr.

Greinin er samhljóða 13. mgr. 16. gr. laga um almannatryggingar, en hér er auk þess gert ráð fyrir að tilkynna skuli atvinnurekanda um töku fæðingarorlofs með fyrirvara.

Um 6. gr.

Nýtt ákvæði. Í ýmsum tilvikum er starfi barnshafandi konu á þann veg háttað að heilsu hennar eða fósturs kann að stafa hættu af, án þess þó að konan sé óvinnufær. Í þeim tilvikum á konan samkvæmt frumvarpi þessu rétt á að starfsháttum hennar verði breytt eða hún færð til í starfi verði því við komið. Kveða skal á í reglugerð um hvers konar störf kunna að falla hér undir.

Um 7. gr.

Fyrsta málsgrein er samhljóða 9. mgr. 16. gr. laga um almannatryggingar.

Önnur málsgrein. Ekki er kveðið á um bótarétt í núgildandi lögum, en rétt þykir að kveða ótvírætt á um hann.

Um 8. gr.

Samhljóða 15. mgr. 16. gr. laga um almannatryggingar.

Um 9. gr.

Með þessu frumvarpi er lagt fram frumvarp um greiðslur Tryggingastofnunar ríkisins á fæðingarstyrk og fæðingardagpeningum og vísast til þess.